

Karl Hansen: Danske Ridderborge, beskrevne meest efter utrykte Kilder. Kjøbenhavn 1876. (234 SS.)

Da Forfatteren til det her anførte Skrift i Aaret 1832 udgav en Bog, kaldet «Danske Ridderborge», der indeholdt Efterretninger om 8 jydsk Gaarde, alle beliggende i Randers Amt, var det en ikke meget befærdet Vej i den fædrelandshistoriske Forskning, som han betraadte. Udenfor de større almindelige Topografier, hvori ogsaa vore Herregaarde omhandlede, var der om dem kun fremkommet meget faa Skrifter. Vedel Simonsen havde i Begyndelsen af Aarhundredet udgivet sine «Borgruiner», men allerede med andet Hefte standsede Foretagendet, og Bogen kom kun til at indeholde Skildringer af 4 fynske Kongeborge og nogle almindelige (ufuldendte) Bemærkninger om «danske Slottes og Ridderborges Oprindelse, Tilvæxt og Undergang». I Aarene 1830—32 havde Dr. J. G. Burman Becker i sine «Efterretninger om de gamle Borge i Danmark og Hertugdømmerne» givet en hel Række (90) kortfattede Herregaardshistorier; i Fortalen til den tredje (sidste) Samling bebudede han Pastor Hansens Bog som snart udkommende. Hvad der havdes af enkelte, særskilt udgivne Herregaardstopografier, var ogsaa kun lidet; naar vi have nævnet Beskrivelserne af Stampenborg (o: Nysø og Jungshoved) i Sjælland, Lundsgaard i Fyn og Thimgaard i Jylland, ere vi nok omtrent færdige med Listen. Senere have Forholdene paa dette som paa saa mange andre Omraader af vor historiske Litteratur, forandret sig betydelig. Foruden at der er udkommet store Værker om de danske Herregaarde i Almindelighed, have i Tidsrummet 1832—75 alene i Sjælland Abrahamstrup (Jægerspris), Asserbo, Bregentved, Gjerdrup, Gisselfeld, Lyngbygaard, Rønnebæksholm, Tygestrup (Kongsdal) og Vemmetofte¹⁾ faaet deres Historieskrivere. I Fyn har Vedel Simonsen udrettet meget for denne sin Fødeø Topografi, og den (man kan, naar man tager Hensyn til Arbejdets Natur, næsten sige overvældende) Produktivitet, som han udviklede i Løbet af faa

¹⁾ Desuden: Gurre, Hjortholm og Søborg.

Aar for saa atter at synke tilbage i Tavshed, kom for en stor Del de fynske Herregaarde til gode, og han er ikke den eneste, som har givet Bidrag til deres Historie. Derimod staa Jylland og de mindre Øer endnu temmelig langt tilbage.

Det er en Selvfølge, at paa samme Tid som disse Skrifter, hvoraf flere skyldes fremragende Historikere, kastede Lys over mange Punkter af Landets hidtil saa uopklarede indre Historie og derved i væsentlig Grad kunde gavne andres topografiske Arbejder, paa samme Tid maatte de paa den anden Side vanskeliggjøre disse, fordi de vænnede Folk til at anlægge en anden Maalestok end før paa saadanne Arbejder. Idet Forfatteren til «Danske Ridderborge» i Hovedsagen er blevet staaende paa samme Standpunkt som det, hvorpaa han 43 Aar tidligere befandt sig, vil det altsaa kunne vides forud, at Kritiken næppe kan udtale sig ubetinget gunstig om hans nye Bog; men det vilde være uretfærdigt ikke med det samme at tage Hensyn til hans Alder og til, at den største Del af hin lange Aarrække er henlevet fjærat fra Hovedstadens Samlinger.

Det nye Bind, der uheldigvis paa Titelbladet ikke er betegnet som Andet Bind, hvorved mange fremtidige Fejltagelser kunde have været forebyggede, indeholder Efterretninger om fire Herregaarde — eller «Ridderborge», som Forf. kalder dem, brugende en Betegnelse, som tydelig viser sig at være bleven til i en romantisk Tidsalder, men som synes lidet naturlig, naar Talen er om Gaarde, til hvis Historie i «Ridder-tiden» man kjender lidet eller intet, — nemlig tre fynske: Dailund i Søndersø Sogn og Margaard og Langesø i Vigerslev Sogn, og en jydsk Gaard, Møllerup i Feldballe Sogn (Randers Amt). De utrykte Kilder, Forf. har benyttet, findes i et Par Herregaardsarkiver, Stiftamtsarkivet i Odense og det kgl. Gehejmearkiv, og ved en nærmere Undersøgelse af Bogen vil man ogsaa overtydes om, at ikke faa nye og interessante Oplysninger ere fremdragne af disse Samlinger, men til at drage Grænsen mellem det gamle og det nye mangler Læseren desværre paa de allerfleste Steder de vejledende Vink, som Citater yde. Denne Udeladen af Kildeangivelse, en Methode, som Forf. ogsaa tidligere har brugt, kan ikke noksom beklages, da den

i høj Grad forringer Nyttens af Bogen, og det indses ikke, hvad der paa den anden Side opnaas ved denne Spar-sommelighed. Man fortæller rigtignok, at mange Læsere lade sig skræmme blot ved Synet af Anmærkninger, men hvis dette Udsagn ogsaa gjælder Skrifter, hvor Noterne ere indskrænkede til en simpel Angivelse af Kilden til Texten, synes det, som om det Tab, man lider ved ikke at faa slige Læsere med, hører til dem, hvorover man let kan trøste sig. Det er en grundfalsk, men ikke desto mindre temmelig almindelig, Tro, at en Bogs Læselighed aftager med dens Citaters Tiltagen, og at den, naar den fremstiller sig ganske fri for saadanne, er populær. Dersom det var Tilfældet, kunde man i Sandhed paa en billig Maade blive Historieskriver. At Forfattere, som i kortfattede Oversigter ville behandle større Emner, maa udelade Citaterne, følger af sig selv, men nærværende Skrift henhører da til alt andet end til den Art Litteratur; det forbyde baade dets begrænsede Stof og Behandlingsmaaden. Ogsaa den Anskuelse kan man høre blive gjort gjældende, at en Forfatter ved at træde frem uden Bevissteder kan angive, at hans Arbejde kun bør betragtes som et dilettantmæssigt Forsøg, hvormed Fagmanden intet har at bestille. Jeg skal ikke fordybe mig i det store Spørgsmaal om Dilettantismens Betydning, men kun gjøre opmærksom paa den Selvmodsigtelse, der ligger i, at man af lutter Beskedenhed forlanger, at Folk skulle tro En paa Ens Ord alene. Det kan da heller ikke være den nævnte Tankegang, som har rørt sig hos vor Forfatter, siden han paa Titelbladet siger, at han har skrevet «mest efter utrykte Kilder», og derved ligefrem angiver, at han bringer hidtil ubenyttet Materiale frem. Foruden Fagmanden kan der ogsaa være mange andre, som sætte Pris paa at kunne gaa til Kilden; men for dem vil det blive endnu besværligere at opdage den, naar den ikke er angivet. Enhver, der blot én Gang saaledes har staaet overfor en historisk Beretning, hvis Kilde det var ham magtpaaliggende at finde, men som han af Mangel paa Citat trods al Søgen ikke har kunnet opspore, forstaar vist tilfulde, hvor ærgerlig man kan

blive over i historiske Specialskrifter at møde en systematisk Udeladen af Citater.

Om de tre fynske Herregaarde kan siges i Almindelighed, at det kun er højst ubetydelige nye Oplysninger, som Forf. giver om deres Historie i Middelalderen. Først naar vi komme ind i det 17de Aarhundrede voxe de i Antal og Værdi. Saaledes vil man fra den første Halvdel af det nævnte Aarhundrede finde interessante Bidrag til Oplysning om den fynske Adels slette økonomiske Tilstand, og i den anden Halvdel af Aarhundredet vil man stifte Bekjendtskab med adskillige af den Klasse Herremænd, som opkom efter Statsomvæltningen, Parvenuer, der til liden Baade for sig og Bonden overtog de Gaarde, som Adelen maatte skille sig ved. Naar man saa er kommen et godt Stykke ind i det følgende Aarhundrede, tager det nye igjen af. For den ældre Tids vedkommende vil man, hvad selve Gaardenes Historie angaar, finde det meste spredt om i Vedel Simonsens Skrift om Rugaard; de Efterretninger, som ikke forekomme i dette Værk, men ere hentede andet Steds fra, dreje sig for største Delen om Ejernes personlige Forhold. — Spørges der om, hvilket Princip Forf. har fulgt med Hensyn til, hvad han har medtaget, og hvad han har udeladt, vil Svaret efter en nøjere Undersøgelse snart blive det, at han egentlig slet ikke har fulgt noget Princip. Man kunde, som det i Regelen skør, lægge Eftertrykket paa det biografiske Element og levere en Cyklus af Levnetsbeskrivelser for hver Herregaard, idet denne blev den Nexus, som forbandt Biografierne, eller man kunde lade Gaardens og Godsets Historie med alle dertil knyttede Landboforhold være Hovedsagen, hvortil der saa kunde føjes personalhistoriske Efterretninger af mindre Omfang. Hver af disse Metoder har sine Fortrin, men ingen af dem er Forf. slaaet ind paa: snart giver han lidt af det ene, snart lidt af det andet. For en stor Del kan dette vel finde sin Forklaring i Beskaffenheden af de benyttede Arkivalier, idet de ikke have været righoldige nok hverken i den ene eller i den anden Henseende, men Forklaringen strækker ikke helt til, thi ogsaa i det, som er hentet fra trykte Skrifter, viser sig samme underlige Planløshed. Da det aabenbart ikke

kan have været Forf.'s Hensigt at levere udførlige Biografier, skulde man tro, at han havde gjort et strængere Udvalg af de biografiske Notitser og kun medtaget de vigtigste; men dette er saa langt fra at være Tilfældet, at det undertiden næsten ser ud, som om han har givet, hvad han mere eller mindre hændelsesvis havde ved Haanden. Om nogle af Ejerne siges der derfor meget lidt — undertiden kan det rummes i et Par Linier —, om andre fortælles der en Del mere, men Personerne selv synes ikke at være Skyld i den ulige Behandling. Man sammenligne f. Ex. Efterretningerne om Lensmanden Ejler Bryske († 1529) S. 9—16, hvor der nærmest efter Vedel Simonsen, Allen og Christiern II's Kancelliregistranter er samlet adskilligt om hans Liv, med de magre Oplysninger, der gives S. 107—8 om Rigskansleren Axel Urne. Egentlig staar der kun nogle faa Ord om ham; det meste af det lille Stykke handler slet ikke om ham og endnu mindre om hans Gods Margaard, men om en Kapellan i Hunseby paa Laaland (efter en Retssag, som er trykt i Ny kirkehistoriske Samlinger). — Det maa beklages, at der er anvendt saa liden Omhu paa Korrekturen. Helt igjennem findes der kjedelige Trykfejl, ogsaa i Navne og Aarstal¹⁾. I Forbindelse hermed kan nævnes den Besynderlighed, at enkelte Ord anføres med gammel Skrivemaade og undertiden med et kritisk Spørgsmaalstegn, uden at man forstaar Grunden til nogen af Delene²⁾.

Jeg skal nu dvæle lidt ved hver enkelt Gaards Historie og nævne nogle af de mere bekjendte Mænd, om hvem der findes nye Oplysninger, hvortil jeg hist og her skal knytte nogle Bemærkninger.

¹⁾ Se f. Ex. Ligstensindskriften S. 6 (jvfr. Paludan-Müller, Om St. Hans Kloster i Odense, S. 38) og Dommen S. 18, hvor der i Stedet for •ad Aar• skal læses: et Aar o: om Aaret (Kolderup-Rosenvinge, Gamle danske Domme, I. 152). I Stedet for Balzer (S. 37) skal læses Balslev, for Hummelstrup (S. 53) Himmelstrup, for Joachim v. Quaten (S. 156) Josva v. Qvalen, for Bondesen (S. 181) Brodersen o. s. v. S. 107 tales der om en •Greve• af Familien Bryske.

²⁾ Se f. Ex. S. 9, 31, 51, 119.

Dallunds¹⁾ ældste bekendte Ejermand var Gert Bryske († 1441), og til Aaret 1614 var Gaarden i Bryskernes Besiddelse, men gik saa over til Familien Høg. Af denne maa fremhæves Ejler Høg, hvis Pengeaffærer trods det betydelige Jordegods, han ejede, fuldkomment derangeredes²⁾, men som desuagtet maatte forstrække Kronen med omtr. 1000 Rdl. (S. 24). Han antages at være død i den første Halvdel af Aaret 1660³⁾, og nu skiftede Dallund hyppig Ejere, blandt hvilke kunne anføres de i Fyns Godshistorie ikke ubekjendte Mænd Assessor Morten Mikkelsen, Borgmester Jens Eriksen i Odense og Krigskommissær Otto Pedersen Himmelstrup, indtil den 1722 tilskjødedes Meklenborgeren Oberst G. D. v. Fineke, hvis Søn Kammerjunker Theodosius v. Fineke († 1801) skildres som en stor Bondeplager. Gaarden gik derpaa over til Familien Blixen-Fineke.

Margaards Historie kan forfølges betydelig længer tilbage i Tiden. I Erik Menveds Dage ejedes den af Timme Lavritsen og Niels Jensen, som vare med paa Toget ind i Sverrig 1309 (ikke 1308) og deltog i det Mytteri, som udbrød der i Hæren⁴⁾. Men først fra den anden Halvdel af det 15de Aarhundrede, da Gaarden ligesom Dallund kom i Bryskernes Eje, vides noget mere om den. Den sidste af denne Slægt, der skrev sig til Margaard, var Gert (Karlsen) Bryske, som var meget forgjældet og efterhaanden maatte afstaa sine Godser; Margaard solgte han 1626 til Jomfru Ingeborg

¹⁾ Vedel Simonsen synes at have udarbejdet Dallunds Historie (se hans Rugaards Hist. I. 2. 35), men om dette Arbejde endnu er til — det maatte vel søges i Oldnordisk Museums Arkiv — vides ikke.

²⁾ Jvfr. Hist. Tidsskr. 4. R. V. 224 f.

³⁾ Forf. S. 26. Man kan ogsaa finde hans Død henført til 1659 (Samlinger til Fyens Hist. og Topogr. IV. 226) og 1661 (Vedel Simonsen, Rugaard, III. 132).

⁴⁾ De dømtes til at have Liv og Gods forbrudte, men hvorpaa Forf. grunder sit Udsagn (S. 104), at de synes ikke at være blevne henrettede, kan ikke ses; det staar i bestemt Modstrid med Efterretningerne hos Suhm (Hist. af Danmark, XI. 725 f.).

Friis¹⁾. Hende gik det i Tidernes Løb ikke bedre, om hun end beholdt Gaarden til sin Død 1659²⁾; men hendes Bo var da i en saa slet Tilstand, at hendes Lig maatte vente i et Par Aar, før det kunde komme i Jorden³⁾. Endnu en Tid lang bevaredes Margaard i adeliges Besiddelse⁴⁾, men tilsidst gled

¹⁾ En gammel Notits (S. 111) omtaler et Skjøde paa Margaard af 22. Juni 1626. Forf. tror, at Gert Bryske har ejet Gaarden efter den Tid, og at Skjødet er udstedt af hans Faders øvrige Arvinger (til ham), men heri har Forf. øjensynlig ikke Ret. Gert Bryske kaldes vel i en Herredagsdom af 1626 til Margaard, men denne Dom (der i Udtog findes i Matzen, Den danske Panterets Hist. S. 436 f.) er af 8. Juni og kan altsaa intet bevise med Hensyn til det 14 Dage yngre Skjøde. Dommen gik ham imod og paalagde ham at udrede en Sum Penge, hvad der under hans fortrykte Forhold snarere maatte bevirke et Salg end paafølges af et Kjøb. Jomfru Ingeborg Friis, hvem Forf. først 1638 har fundet skrevet til Margaard, betegnes allerede 11 Aar tidligere, 1627, paa denne Maade (Danske Samlinger, 2. R. III. 143). Man kan da vistnok fremstille Sagen, som jeg har gjort i Texten.

²⁾ I Suhms Samlinger, II. 2. 150, nævnes 1655 Albert Griis paa Margaard. I Stedet for Griis skal læses Friis. Men hvad har Albert Friis, der dengang allerede havde været gift et Par Aar (jvfr. Hist. Tidsskr. 3. R. III. 546), med sin Fasters Gaard at gjøre?

³⁾ Exempler paa adeliges Lig, der stode ubegravede i Aarevis, haves i Biskop Jens Bircherods Dagbøger, S. 62—66. Jørgen Svave, der døde i Slutningen af Sommeren 1612 udi Indmaning, var endnu ikke begravet i Januar 1614, da hans Kreditor Sivert Grubbe havde forbudt ham Jorden (Vedel Simonsen, Rugaard, II. 1. 8—9).

⁴⁾ Ejendomsforholdene ere ikke klare. Paa én Gang skreve tre Adelsdamer sig til Margaard, nemlig Jomfru Mette (Andersdatter) Friis, Fru Mette (Iversdatter) Friis, Enke efter Henrik Sandberg, og Jomfru Anne Sofie Seefeld. Den sidstnævntes Moder Karen Friis var en Søster til Fru Mette (S. 133 Anm. staar „Moder“ i Stedet for Moster), og disse to Søstre vare ligesom Jomfru Mette Broderdøtre af Ingeborg Friis. Det kunde derfor synes tvivlsomt, om det virkelig forholder sig saa (S. 118), at alle Ingeborgs Arvinger med Undtagelse af Jomfru Mette Friis renoncerede paa Arven efter hende, med mindre de paa anden Maade have haft nogen Ret til Gaarden, hvorpaa det i en foregaaende

ogsaa den over i borgerliges Hænder, da den 1680 enten helt eller for en Del solgtes til Dr. Jakob Seemand. Dog fik den allerede 1708 en ny adelig Ejer i Major Jørgen Tyge Seefeld, hvis Enke efter hans Død ægtede Gustav Grüner, der døde 1763 som kommanderende General i Norge¹). Siden har den tilhørt Familien Schøller.

Herregaarden Langesø forekommer paa Dronning Margrethes Tid, da den tilhørte Hr. Berneke Skinkel²). Senere gik den over til Bryskerne og havde til Dels samme Ejere som Dallund, indtil den ved Ejler Bryskes Død 1529 tilfaldt hans Søn Antonius Bryske, der døde 1566 som Rigskansler og som «den betydeligste Mand af Slægten». Han er sikkert af de ældre Herregaardsbesiddere den, om hvem Forf. har samlet flest Efterretninger sammen (S. 153 ff.), men det er dog blot løsrevne biografiske Notitser af stor Ufuldstændighed. Kun et Par Smaating synes at være hentede fra utrykte Kilder³). Derimod meddeles der nyt om Søsteren Sidsel Bryske, idet blandt andet hele hendes Testamente af 1571 er optaget

---

Anmærkning om Albert Friis arførte maaske nok kunde tyde.
— Jomfru Mette Friis døde 1690 (Vedel Simonsen, Rugaard, III. 63, 128).

- ¹) Forf.'s ret vidtløftige Biografi af ham (S. 136 ff.) støtter sig paa Autobiografien i Samlinger til d. norske Folks Sprog og Hist. IV. 305 ff. Om hans Virksomhed som dansk Minister i Sverrig 1740—43 se Wegener, Aarsberetn. fra det kgl. Geh. Archiv, 5. Bd.
- ²) Forf. siger (S. 152), at han døde 1408, men da det lige i Forvejen hedder, at han «paategnede» et Dokument 1411, synes hin Gjentagelse af en ældre Efterretning (se Vedel Simonsen, Rugaard, I. 1. 132) her ikke at være paa rette Sted.
- ³) Næmlig, saa vidt jeg kan se, Brevet af 1538 om Kannikedømmet i Roskilde (jvfr. Werlauff, De hellige tre Kongers Kapel i Roskilde-Domkirke, S. 16). Skiftet 1551 (jvfr. Vedel Simonsen, Rugaard, I. 2. 106) og Forleningen med Provstiet i Viborg 1559 (jvfr. Ursin, Viborg, S. 171). — Forf. gjentager (naturligvis uden at nævne sin Hjemmel) den Fejl, som sagtens ved en lapsus calami er kommen ind hos Rørdam (Kjøbenhavns Universitets Hist. 1537—1621, II. 575; rettet i III. 752), at Antonius Bryske har ejet Runehaandskriftet af jydsk Lov. Som bekjendt menes der Skaaneloven.

(S. 158 ff.)¹⁾. Med Truid Bryske gik det stærkt tilbage, og den gamle Historie om frivillige eller tvungne Godssalg, om Laan og brudte Løfter om Tilbagebetaling, om ubesindige Kautioner, om Pantsættelser og Retsforfølgelser gjentager sig her. Enden blev, at Langesø gik tabt for ham 1622. I Løbet af faa Aar skiftede den flere Gange Ejere, men 1631 tilskjødedes den Jochum v. Buchwald²⁾. Han og hans Hustru synes at have siddet ganske godt i det, men under deres ældste Søn Bendix Hans v. Buchwald, der fik Langesø, forandrede Forholdene sig, og da han døde 1683, gik hans Enke fra Arv og Gjæld. Adolf Hans v. Holsten købte Godset. Denne Mand har selv forfattet en Beretning om sit Levnetsløb, hvoraf der er meddelt et Udtog³⁾. Han fødtes 1630 i Lybæk og kom efter Freden 1645 til Sorø Akademi, der dengang besøgte af 56 unge Adelsmænd. Nogle Aar senere begyndte han sine Udenlandsrejser, der med Afbrydelser strakte sig over lang Tid og gik viden om, men efter at han 1667 havde købt Godset Gjelskov i Fyn, ophørte denne bevægede Del af hans Liv, og Resten af det tilbragte han i forskellige Embeder og paa sine Godser. Han døde 1694. Hans Enke Ida Rathlou har just ikke efterladt sig det bedste Rygte blandt Landbefolkningen, der ret har øvet sin overtroiske Fantasi paa hendes Minde og ladet hende blive hentet bort af Fanden gennem et Vindue⁴⁾. Heller ikke Sønnerne vare velsete, da de, naar deres Lidenskaber kom i Brand, i hensynsløs Vold-

¹⁾ Næppe efter en god Afskrift, thi nogle af Navnene ere forkvaklede, som naar der omtales en Fru •Birthe Ida•, en Sammenstilling af Fornavne, som hører til Umulighederne paa den Tid. Afskriften i Gl. kongl. Saml. 4°. Nr. 3039 har da ogsaa i Stedet: Birgitte Gjoe. Ligeledes maa Morten Beck rettes til Morten Brock.

²⁾ Vedel Simonsen, Rugaard, II. 1. 129 (efter Papirer i Gaardens Arkiv). Naar Buchwald nævnes som levende 1655 i den gamle Fortegnelse i Suhms Saml. II. 2. 163, er det uden al Tvivl urigtigt (jvfr. Vedel Simonsen, anf. Skr. II. 2. 26).

³⁾ Ogsaa i Danske Herregaarde, 6. Bd. (Langesø), findes et ret vidtløftigt Udtog af denne Autobiografi.

⁴⁾ Jvfr. Vedel Simonsen, Rugaard, III. 148.

somhed ikke sparede Bøndernes Liv og Lemmer, hvorom flere af Forf. meddelte Retssager indeholde karakteristiske Træk. Den ene af dem, Godske Ditlev v. Holsten († 1745), oprettede Stamhuset Holstenschus, hvori Langesø indlemmedes. Hans Søn Gehejmeraad Adam Christoffer v. Holsten († 1801) var Fader til den fra Danmarks Søkrigshistorie i Begyndelsen af dette Aarhundrede hæderlig bekjendte Admiral Hans v. Holsten († 1849).

Behandlingen af den jyske Gaard Møllerups Historie afviger noget fra den, der er bleven de fynske Gaarde til Del. Det Grundlag, som for disses vedkommende havdes i Texten til „Prospecter af danske Herregaarde“, fattedes for hin, og den væsentlige, man kunde sige eneste, Kilde for den ældre Tid, som Vedel Simonsens Bog om Rugaard var, standsede ligeledes, da Scenen flyttedes til Jylland. Det har medført den Fordel, at det er første Gang, at Møllerups Historie er bleven skrevet, og det er maaske ogsaa det, der har bevirket, at Forf. her har været lidt mindre sparsommelig med at anføre Bevissteder. Møllerups Historie kan føres tilbage til Marsk Stig, der skal have opbygget Gaarden. I over 100 Aar blev den i hans Familie, indtil den i Erik af Pommerns Dage ved Giftermaal gik over til Slægten Flemming¹⁾ for 100 Aar senere at komme i Vifferternes Eje. Christen Maltessen Viffert døde 1592, efterladende sig en barnløs Enke, Fru Anne Tide- mand, hvem han forinden havde givet Livsbrev paa alt sit Gods; men hans Broder Anders Maltessen gjorde Vanskeligheder, skjønt han i sin Tid havde indvilget i Bestemmelsen, og mellem ham og hans Svigerinde kom det gjentagende til Processer. Endnu medens hun levede, solgte han 1600 Gaarden til Niels Krabbe, dog først at tiltrædes efter hendes Død, men dette Skjøde dømtes magtesløst efter hans Død, der indtraf før hendes. Brødrene Herman og Hartvig Kaas arvede Gaarden.

¹⁾ Medens Forf. (S. 209) lader Anders Jakobsen Flemming have en Datter ved Navn Thale, der blev gift med Emmike Emmiksen til Brendore, hedder denne Datter hos Barner (Fam. Rosenkrantz's Hist. I. 132) Margrethe. Hvilken Angivelse der er den rigtige, tør jeg ikke afgjøre.

men Hartvig Bilde fik 1621—26 de forskjellige Arveparter samlede paa sin Haand. Hans Datter bragte Møllerup til sin Mand Predbjørn Gyldenstjerne, efter hvis Død (1682) den tilfaldt Svigersønnen Christian Trolle. I Følge det af Sønnen, Kammerherre Knud Trolle, og dennes Hustru oprettede Testamente skulde Møllerup og Bogensholm efter deres Død tilfalde Besidderen af Stamhuset Rosenholm, men da denne ikke vilde overtage de nævnte Gaarde paa den fastsatte Betingelse, at de skulde inkorporeres i Stamhuset, bortfaldt Bestemmelsen. Siden har Møllerup oftere skiftet Ejere.

C. F. Bricka.

F. Lunn: Knabstrup i ældre og nyere Tid. Et Bidrag til gamle Herregaardes Historie. Kjøbenhavn 1876. (99 SS.)

Hovedgaarden Knabstrup i Sønder Jernløse Sogn i Nærheden af Holbæk hører til Landets gamle Herregaarde. Allerede 1289 nævnes den, da Dronning Agnes pantsatte til Hr. Anders Kammermester¹⁾ alle de Jorder beliggende i Knappæstorp Mark og Thrikæ Mark, som paa Grund af den forrige Ejer Hr. Niels Henriksens Forbrydelser mod Kongen vare lovlige hjemfaldne til Kongens Kammer. Dokumentet herom er udstedt paa Møllerup²⁾. Hvem var denne Niels Henriksen? Forf. søger ham blandt Kongemorderne og antager ham for identisk med Niels Hallandsfar; men det maa dog vistnok siges, at Beviset for denne Identitet hviler paa meget svage Fødder. Noget bestemt om Niels Hallandsfars Slægtsforhold vides ikke, men Langebek og Suhm have formodet, at han var beslægtet med Grev Jakob af Halland. Da nu de hallandske Grever i et ældre Led ved Giftermaal vare traadte i Forbindelse med det schwerinske Fyrstehus, antager Forf., at

¹⁾ Jvfr. Steenstrup, Studier over Kong Valdemars Jordebog, S. 42. Han døde 1290 (Forf. S. 14). Jvfr. Suhm, Hist. af Danm. XI. 82.

²⁾ Suhm, Hist. af Danm. XI. 57.